

Magyarország átfogó egészségvédelmi szűrőprogramjának (MÁESZ) eredményei 2015-ben

KISS István, BARNA István, DAIKI Tenno, DANKOVICS Gergely, KÉKES Ede a MÁESZ Programbizottság nevében

RESULTS OF COMPREHENSIVE HEALTH SCREENING OF HUNGARY (MÁESZ) IN 2015

2010-ben újszerű komplex szűrővizsgálat indult Magyarországon, „Magyarország átfogó egészségvédelmi szűrőprogramja” címmel. A Szív és Érendszeri Nemzeti Program részeként, ma már 67 szakmai-tudományos társaság, illetve cég támogatásával működik. Az elmúlt hat évben 1123 helyen járt a speciális szűrőkamion, több mint 10 000 km-t megtéve. A szűrőállomás mintegy 27 vizsgálati lehetőséget nyújtott. 135 879 lakos komplex szűrését végezte el és 314 184 egyén számára biztosított a helyes életmódról, a betegség-megelőzésről és egészségmegőrzésről információt a helyszínen és 241 753 fő kapott információs prevenció csomagot. Jelen összefoglalóban a szerzők a 2015. év eredményeit foglalják össze a vérvételi vizsgálatok, a műszeres mérések és a 100 kérdésből álló tesztlapok alapján. Megállapításra került ismételtlen, hogy a magyar lakosság sok szempontból nagy kockázatú. A szerzők vázolták a lehetséges megoldásokat is a kockázatcsökkentés és a betegségmegelőzés szempontjából.

In 2010, a novel, complex health screening was launched in Hungary, titled as Comprehensive Health Screening of Hungary. As part of the National Heart & Vascular Program, it operates with the support of 67 professional-scientific societies and companies. In the last six years the special screening truck has visited 1123 places and traveled more than 10 000 km. The screening station has been offering 27 medical screening options. It has accomplished the complex screening of 135 879 residents and informed 314 184 residents about the right lifestyle, the protection of health and prevention of diseases on the ground. 241 753 people have received a Prevention Information Package. In this article, the authors summarize the results of 2015, summary is based on the blood tests, instrumental measurements and on the questionnaires, which were consisting 100 questions. It was again found that the Hungarian population is at high medical risk from multiple perspectives. The authors also outline possible solutions to risk reduction and disease prevention.

**népegészségügy, szűrés,
prevenció, szűrővizsgálat**

**public health care, medical screening,
prevention, screening tests**

prof. dr. KISS István (levelező szerző/correspondent): Semmelweis Egyetem, ÁOK, II. Sz. Belgyógyászati Klinika, Geriátriai Tanszéki Csoport; Szent Imre Egyetemi Oktatókórház, Nephrologia-Hypertonia Profil és Aktív Geriátriai Részleg; B.Braun Avitum Dialízis Hálózat, 1. Sz. Dialízisközpont; Magyarország Átfogó Egészségvédelmi Szűrőprogramja 2010–2020 (MÁESZ Program), Programbizottság/South-Buda Nephrology Centre and Division Section of Geriatrics, 2nd Department of Internal Medicine, Semmelweis University; H-1115 Budapest, Halmi u. 20–22. E-mail: drkissi@gmail.com
dr. BARNA István: Magyarország Átfogó Egészségvédelmi Szűrőprogramja 2010–2020 (MÁESZ Program), Programbizottság; Semmelweis Egyetem, ÁOK, I. Sz. Belgyógyászati Klinika/Semmelweis University, 1st Department of Internal Medicine; Budapest
dr. DAIKI Tenno, dr. DANKOVICS Gergely, prof. dr. KÉKES Ede: Magyarország Átfogó Egészségvédelmi Szűrőprogramja 2010–2020 (MÁESZ Program), Programbizottság; Budapest

Érkezett: 2016. február 6.

Elfogadva: 2016. február 10.

Új, komplex, átfogó szűrőprogram indult Magyarországon 2010-ben „Magyarország átfogó egészségvédelmi szűrőprogramja 2010–2020” címmel. A program fő célkitűzése az volt, hogy sokféle szűrési lehetőséget

(eszközös vagy kérdőíves) vigyen el közvetlenül a lakoshoz. E cél megvalósítása érdekében a komplex (27 vizsgálatot tartalmazó vizsgálóhely) szűrés egy speciálisan kiképzett kamionra telepítettük fel, amely a nagyvárosoktól a legki-

Magyarország átfogó egészségvédelmi szűrőprogramja 2010-2020

Külső látványterv 2016

Magyarázat

1. Speciális szűrőállomás
2. Beléptető pont
3. Műfüves terület
4. Külső váróterület, életmód- partner standok, látványos anatómiai bemutató, hűtött-fűtött sátrak (6 m x 3 m)
5. Külső váróterület, életmód- partner standok, látványos anatómiai bemutató, hűtött-fűtött sátrak (6 m x 3 m)
6. Külső váróterület, életmód- partner standok, látványos anatómiai bemutató, hűtött-fűtött sátrak (6 m x 3 m)
7. Virtuális anatómiai mozi sátor, egyedi 3D látvány és hangelemek (6 m átmérő x 5 m magasság)
8. Sport - Egészség életmód sátor (3 m x 3 m)
9. Tájékoztató látványfal (4 méteres magasságban)
10. Logisztikai Team

1. ábra. A szűrés helyszínének látványterve

sebb faluig mindenhol képes volt és képes lesz eljutni. Számos esetben ez a szűrőprogram nagyvállalatoknál, intézményeknél, tudományos és egyéb rendezvényeknél a foglalkozás-egészségügy, illetve az alapellátás szűrési programját segítette, illetve helyettesítette. Jellegét tekintve primer és szekunder szűrésre terveztük meg elsősorban a programot. Az eddigi eredményekről a *Lege Artis Medicinae* hasábjain számoltunk be éves és kétéves periódusokban (1–3). Jelen összefoglalónk a 2015. évi eredményeket tekintti át, összegezve a magyar lakosság egészségügyi helyzetét a szűrőprogram alapján. A részletes, összefüggéseket is bemutató elemzések a közeljövőben jelennek meg.

Módszerek

Jellegét tekintve primer és szekunder szűrésre terveztük meg elsősorban a programot.

A szűrőprogram erre a feladatra épített kamionban valósult meg. Egy egyén áthaladási ideje 27–30 perc volt a vizsgálatok sokfélesége miatt. Az egészségügyi környezetet a mosható és fertőtleníthető felületek, speciális légszűrő rendszerek biztosították. A kamion akadálymentesített be- és kijárással rendelkezik, a működés az ÁNTSZ minőség-ellenőrzésével és engedélyével történt. A kamion közvetlen környezetében egészségmegőrző, betegségmegelőző tevékenység folyt (1. ábra).

A szűrővizsgálatok során a vérnyomást „Hartmann Tensoval duo control” vérnyomásmérővel mértük. A szérumszén-dioxid- és húgysav-koncentrációt „Easy Touch GCU (MG-320IE)” mérővel, a vércukorszintet Roche Accu-chek készülékkel mértük. A neuropathia mérésé-

re TIP-HERM hőérzékelést vizsgáló készüléket és kalibrált hangvillát használtunk. A szemészeti és a szemüvegvizsgálatot a Nidek NT530 Tonometer, POTEK PAK-6000 komputeres szemvizsgáló, POTEK PLM-6100 automata szemüveglencse-mérő készülékekkel mértük. A hallásvizsgálatot AS-608 Interacoustics Audiometer készülékkel végeztük. A légzésfunkciós vizsgálatokat a „Thor Medical Systems” Spiro Tube WaveFront PC spirométerével, a vér oxigéntelítettségét a „Vital Signs Monitor MD2000A”, és a szén-dioxid-szintet „MD Diagnostics CO Check Pro” szén-monoxid-mérő készülékkel vizsgáltuk. A pulzoximéter-vizsgálattal a vér oxigéntelítettségét mértük. A bőrvizsgálathoz a „Courage Skin Analisator B3” készüléket alkalmaztuk. A testösszetétel-analízist „Inbody-720” multifrekvenciás készülékkel elemeztük. A haskőrfogatot standardizált módszerrel mértük és cm-ben számítottuk. Az EURO-SCORE számítás alapján soroltuk be az egyéneket a kis, közepes, a nagy és a nagyon nagy kockázatú csoportokba, a nemzetközi standardnak megfelelően.

Az eredményeket átlag \pm standard deviáció formában adtuk meg az aLLCare-Stat adatbázis-kezelő és -feldolgozó, valamint kockázatbecslő rendszer alkalmazásával. A program hivatalos kiadványa volt az Egészségkönyv, amelyben a programról, illetve elsősorban a vizsgálati eredményeiről kaptak ismertetést a résztvevők.

Eredmények

Az 1. táblázat foglalja össze a szűrőprogram aktivitását 2010–2015 között. Az elmúlt időszakban a szűrőkamion 1123 helyen végzett szűrővizsgálatot (2. ábra), amelyeken a teljes, komplex programot összességében 135 879 egyénen végezte el. Az életmód-tanácsadáson részt vett egyének száma 314 184 volt. A szűrőkamion 134 112 km-t tett meg az elmúlt hat évben, 1661 szakember (orvos, nővér, asszisztens) részvételével. A prevencióra fordított munkaórák száma 10 514 volt. A magyar lakosság egészségi állapotára vonatkozó kérdőívek összes feltett kérdésére adott válaszok száma: 9 231 760 volt. A résztvevőknek adott információs prevenció csomagok száma 241 753 volt. Kiemelkedő eredménynek tartjuk, hogy továbbra is a résztvevők életkora $41,8 \pm 15,1$ volt nőknél és $40 \pm 12,8$ év volt férfiaknál.

A 2. táblázatban foglaltuk össze a 2015. év szűrési/mérési eredményeit (vérnyomás, szívfrekvencia, vérvétel, antropológiai adatok), összesen 23 764 lakost vizsgálva. Az átlagvérnyomás nőknél és férfiaknál is normális volt. Az

1. táblázat. A MÁESZ Program összesített eredményei 2010–2015 között

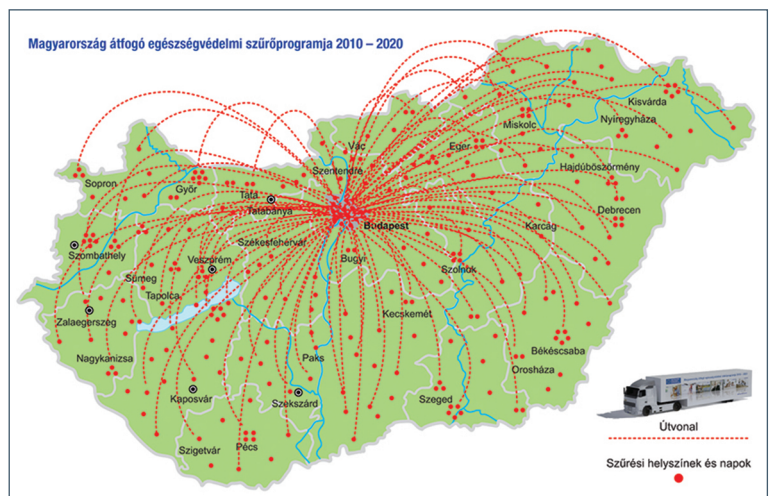
Tevékenység	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Hat év eredményei
Helyszínek és időpontok száma:	144	191	193	197	194	204	1123
Átfogó szűrővizsgálaton részt vett egyének száma:	20 185	21 968	23 114	23 462	23 386	23 764	135 879
Életmód tanácsadáson részt vett egyének száma:	39 568	44 932	48 464	59 684	59 714	61 822	314 184
Összesen elvégzett vizsgálatok száma:	423 885	549 200	624 078	774 246	733 176	831 740	3 936 325
Virtuális 3D Anatómiai Mozi Sátor előadások/ látogatók száma:	–	–	–	–	21 961	23 964	45 925
Speciális szűrőkamion megtett km:	14 356	21 557	22 894	24 890	24 650	25 765	134 112
Prevencióra fordított órák száma:	1 361	1 689	1 747	1 914	1 865	1 938	10 514
Programban részt vett szakszemélyzet száma megyei összesítéssel:	225	267	289	296	289	295	1 661
Magyar lakosság egészségi állapotára vonatkozó kérdőíves válaszok száma:	1 049 620	1 142 336	1 525 524	1 622 412	1 519 432	2 372 436	9 231 760
Kiadott Információs Prevenációs Csomag:	–	42 823	49 648	49 769	49 650	49 863	241 753

*Hat kérdőív összes kérdésére adott válaszok száma és a kitöltők létszámának szorzata

esetek jelentős részében étkezés után két órával mért vércukorszint is normális értéket mutatott, nem különbözvén nőkben és férfiakban.

Hasonló eredményt adott a koleszterin és a húgysav vizsgálata is. A vércukorszint nőkben 3,5%-kal, férfiakban 3,7%-kal tért el a normális-tól. Az eltérés kóros mértéke húgysav esetében 22,7%, illetve 24,7%, koleszterin vonatkozásában pedig 29,9% és 38,6% volt. A vérnyomás értéke nőkben 16%-os, férfiakban 25%-os gyakorisággal tért el a normális értéktől.

A 3. táblázatban mutatjuk be a kóros szokások előfordulási arányát, valamint a táplálkozással kapcsolatos kérdőívre adott válaszok eltérő eredményét. E táblázat tartalmazza a saját és a családi anamnézisére vonatkozó kérdéseket. Kiemelkedő, hogy mind férfiakban, mind nőkben több mint

2. ábra. Szűrési helyszínek

2. táblázat. Mérési eredmények a MÁESZ Programban (2015)

Kérdés	Mérték	Nő	Férfi
A válaszadók életkora	év	6896	6309
Vérnyomás (szisztolés)	Hgmm	125	133
Vérnyomás (diasztolés)	Hgmm	80,9	84,4
Szívfrekvencia	/perc	78,4	76,8
Vércukorszint	mmol/l	5,63	5,68
Húgysavszint (vérből)	μmol/l	331	360
Összkoleszterinszint	mmol/l	5,02	5,23
Testmagasság	cm	165	179
Haskőrfogat	cm	89	97,2
Testtömeg	kg	70,2	87
BMI	kg/m ²	25,8	27,4
Haskőrfogat-csípőkőrfogat aránya		0,89	0,92

3. táblázat. Családi és saját anamnézis, kóros szokások és táplálkozás kérdései és válaszai (2015)

Kérdés	Válasz	Nő		Férfi	
Dohányzik?	igen	1504	22,5	1414	22,7
Gondolt-e már valaha arra, hogy megszabaduljon dohányzási szenvedélyétől?	igen	553	19,9	649	23,4
Kezelik magas koleszterinszint miatt?	igen	485	7,4	347	5,7
Véleménye szerint okoz betegséget a túlzott sófogyasztás?	igen	5874	88,5	5237	85,0
Milyen gyakran fogyaszt zöldséget, gyümölcsöt?	naponta	4775	71,1	3774	60,6
Tapasztal rendszeres fülzúgást?	igen	735	11,0	627	10,1
Napi életritmusában van-e rendszeres mozgás, sport?	igen	3288	49,2	3580	57,6
Rendelkezik jogosítvánnyal?	igen	4765	71,1	5586	89,7
Jellemző-e az ön kezében vagy lábában égő érzés?	igen	895	15,1	338	5,9
Jellemző-e az ön kezében vagy lábában bizsergés?	igen	1718	28,2	1113	19,0
Jellemző-e az ön kezében vagy lábában zsibbadás?	igen	2531	39,7	1545	25,9
Jellemző-e az ön kezében vagy lábában tűszúrásszerű érzés?	igen	1186	19,9	665	11,6
Van valamilyen krónikus megbetegedése?	igen	1073	20,9	1025	20,0
Ismert-e magasvérnyomás-betegsége?	igen	1291	22,6	1263	24,7
2-es típusú cukorbeteg-e?	igen	323	5,9	246	5,0
Van-e szívbetegsége?	igen	431	7,8	238	4,8
Van-e krónikus vesebetegsége?	igen	213	3,9	117	2,4
Van asztmája, allergiabetegsége?	igen	1443	25,9	1145	22,8
Van szembetegsége?	igen	1161	21,2	729	14,8
Van hallásvesztése?	igen	472	8,6	544	11,0
Családjában fordult elő szívinfarktus?	igen	1843	30,2	1420	24,5
Családjában fordult elő magas vérnyomásos megbetegedés?	igen	4480	70,2	3715	62,4
Családjában fordult elő stroke?	igen	1390	23,5	1030	18,1
Családjában fordult elő daganatos megbetegedés?	igen	3397	54,0	2556	43,3
Családjában fordult elő anyagcsere-megbetegedés?	igen	3072	48,1	2290	38,9
Milyen rendszeresen vesz részt háziorvosnál szűrővizsgálaton?	évente	4345	68,3	3224	54,5
Milyen rendszeresen vesz részt szakorvosnál szűrővizsgálaton?	évente	3488	59,1	1844	33,6
Milyen rendszeresen vesz részt laborban szűrővizsgálaton?	évente	4230	67,5	2615	45,9
Milyen rendszeresen vesz részt átfogó szűrővizsgálaton?	évente	1644	28,2	1377	24,8

20% a dohányzók aránya és ugyancsak 20% körüli a leszokás gondolata a dohányosok között, ami rendkívül csekély. Nőkben 50%, férfiakban közel 60%-ban fordul elő a napi életritmusban rendszeres mozgás. A végtagokban jelentkező égő érzés, bizsergés, zsibbadás, tűszúrásszerű érzés 5–45% között mozgott, amikor is a felső érték igen nagy számú. A résztvevőknél nőkben 23%, illetőleg férfiakban 25% volt az ismert hypertóniások, 5,9%, illetve 5,0% volt az ismert cukorbeteg aránya. Hasonlóan alacsony gyakorisággal fordult elő az ismert szív- és vesebetegség, de 20% feletti arányban volt jelen az asthma-allergia és szembetegség. A szűrésen részt vevőknél az egyik leg-

drámaibb képet a családi anamnézis adatai mutattak. A szívinfarktus 25–30%-ban, a hypertóniabetegség 60–70%-ban, a stroke 18–24%-ban, a daganatos megbetegedés 43–54%-ban és az anyagcsere-betegség 39–48%-ban fordult elő. A válaszadók közül a nők 68, a férfiak 55%-ban vesznek részt a háziorvosnál rendszeresen szűrővizsgálaton.

A 4. táblázat egyrészről a kérdőívekre adott válaszokat összegzi, másrészről az eszközös/műszeres vizsgálatok eredményét mutatja. Nőkben jelentősen nagyobb kóros gyakorisággal fordul elő a vastagbél-daganat kockázata, a perifériás érbetegség kockázata. Sem a neuropathia, sem a

4. táblázat. A kérdőívekre adott válaszok és a műszeres mérések/vizsgálatok eredményei (2015)

Kérdés	Válasz	Nő	Férfi		
Szív-ér rendszeri vizsgálat kiértékelése	eltérő érték	160	2,4	186	3,0
Vérnyomásérték kiértékelése	eltérő érték	1086	16,1	1574	25,2
Artériás stiffness vizsgálat értékelése	eltérő érték	225	3,5	177	2,9
Étkezés a cukorszintmérés előtt 2 órán belül?	Igen	4405	69,1	3943	66,9
Vércukorszintérték kiértékelése	eltérő érték	233	3,5	232	3,7
Húgsavszintérték kiértékelése	eltérő érték	1520	22,7	1535	24,7
Koleszterinszint-érték kiértékelése	eltérő érték	1290	29,9	1905	38,6
Inkontinencia-kérdőív kiértékelése	eltérő érték	591	9,0	181	3,0
Vastagbélrizikó-teszt megfelelése	eltérő érték	1362	20,7	839	13,7
Visszérbetegség-kockázati teszt kiértékelése	megfelelő érték	4527	93,1	5038	96,3
Perifériás érbetegség rizikóteszt-értékelése	eltérő érték	1774	27,8	968	16,2
Hallásvizsgálat jobb oldal megfelelése	eltérő érték	533	7,9	426	6,9
Hallásvizsgálat bal oldal megfelelése	eltérő érték	521	7,8	457	7,4
Neuropathia-vizsgálat értékelése	megfelelő érték	6449	97,2	6027	98,6
Szemnyomás-vizsgálat kiértékelése	eltérő érték	279	4,4	253	4,2
Komputeres látásvizsgálat (jobb) kiértékelése	eltérő érték	3746	58,8	3128	52,2
Komputeres látásvizsgálat (bal) kiértékelése	eltérő érték	3730	58,6	3084	51,6
Szemüveg-dioptria vizsgálat kiértékelése	eltérő érték	1539	26,8	1295	25,0
Szemszárazság teszt megfelelése?	megfelelő érték	4804	96,6	5022	97,3
Bőr hidratáltságának vizsgálata	eltérő érték	2025	30,1	1739	27,9
Bőr faggyútartalmának vizsgálata	eltérő érték	513	11,3	544	10,1
Bőrpigmentáció vizsgálata	eltérő érték	220	4,9	163	3,7
Laktózérzékenység kiértékelése	megfelelő érték	5902	98,0	5757	98,6
Fizikai aktivitás szintfelmérő értékelése	megfelelő érték	5745	98,0	5698	98,7
Spirometria kiértékelése	eltérő érték	700	10,4	696	11,2
COPD kérdőíves teszt kiértékelése	eltérő érték	320	4,8	309	5,0
Szén-monoxid-mérés kiértékelése	eltérő érték	1088	16,3	1111	18,1
Pulzoximetria kiértékelése	eltérő érték	46	0,7	30	0,5
Vázizom-tömegmérés kiértékelés	eltérő érték	725	10,9	266	4,3
Testzsírtömegmérés kiértékelése	eltérő érték	4155	62,3	3820	61,8
BMI-értékelés	eltérő érték	3060	45,9	3729	60,2
Derék-csípő arány kiértékelése	eltérő érték	3790	56,9	3386	54,8
Hasi zsírtartalom kiértékelése	eltérő érték	2400	36,1	3586	58,2
Oedemvizsgálat	kóros	44	0,7	28	0,5
Csontok ásványianyag-tartalmának megfelelése	eltérő érték	187	2,8	112	1,8

látásvizsgálat kóros gyakorisága nem tért el nőkben és férfiakban. Hasonlóképpen azonosnak minősült a bőr vizsgálata, a laktózérzékenység előfordulása, a fizikai aktivitás és a légzésfunkció vizsgálata is. A szén-monoxid és pulzoximetria-szint eltérése is azonos volt nőkben és férfiakban. Az antropológiai vizsgálatok közül kiemelendő a BMI-érték emelkedett volta (nőkben 46%, férfiakban 60%).

Megbeszélés

A mai magyar népegészségügyi program kivitelezője és letéteményese az Országos Tisztiorvosi Szolgálat, a szakminisztérium és államtitkárság által meghatározott irányelvek és rendeletek keretein belül. A hivatalos szakpolitika olyan, jól szervezett egészségügyi szűrővizsgálatokat tekint a népegészségügyi program részének,

Kiemelkedő, hogy mind férfiakban, mind nőkben több mint 20% a dohányzók aránya és ugyancsak 20% körüli a leszokás gondolata a dohányosok között, ami rendkívül csekély.

amely a betegek behívásán és nyomon követésén alapul (a vastagbél-daganat-, a méhnyakrákszűrés és az emlőszűrés). A háziorvosi gyakorlatból is hiányzik az önkéntes, életkortól függő szűrés, és a foglalkozás-egészségügy keretén sem teljes értékű a szűrő-kockázatelemző tevékenység. Mindezek alapján a MÁESZ Program a primer és szekunder prevenciót is, illetve a lakossági felvilágosítást, informálást segítő komplex, kiegészítő népegészségügyi programként működik.

A programban a betegek olyan egészségkönyvet kapnak a kezükbe, amelyben a vizsgált és szűrt tényezők eredményei beírásra kerülnek, illetve a könyv tulajdonosa vonalkóddal, QR kóddal és a kézzel beírt háziorvos nevével is rendelkezik. Mindez az ismételt vizsgálatok során a korábbi mérési eredmények összekapcsolódását teszi lehetővé a számítógépes programban az aktuális mérésekkel a tajsám használata nélkül is, mely tajsám használatára egyelőre a program nem kapott felhatalmazást.

Tekintettel arra, hogy a szűrőprogram rendkívül komplex, az eredmények számítógépes adatbázisban (most még csak kódolva) rögzítésre kerülnek, úgy gondoljuk, hogy megfelelően és magas szinten egészítik ki a hivatalos szűrőprogramokat.

Különleges értéknek tartjuk, hogy a tényleges

szűrővizsgálat mellett több mint negyedmillió részt vevő lakos részesülhetett egészségügyi tanácsadásban és információt kapott a helyes táplálkozásról, az újraélesztés módjáról, a betegségek megelőzéséről és a már kialakult betegségek nem gyógyszeres kezeléséről.

Számos óvoda és iskola szervezte biológiai, osztályfőnöki óráját a program megtekintésére, ahol is külön 3D-s rövidfilmekben történt az emberi test és működésének bemutatása, valamint tanulhatott sok mindent a szétszedhető és összerakható emberi test modelljével.

A Semmelweis Egyetemmel kötött megállapodás alapján a szűrővizsgálati program az egyetemen a „Népegészségtan és preventív medicina” tantárgy gyakorló, oktatóhelyévé is vált.

A programot ma már 67 tudományos-szakmai szervezet és cég támogatja, segítve a kitűzött célok megvalósulását.

A szűrővizsgálat-sorozat szakmai és szervezői programbizottsága 2016. február 24-én, a VII. Népegészségügyi Napon indítja útjára a MÁESZ Program hetedik évét, mely reményeink szerint hasonlóan sikeres lesz, mint az előző években volt és a magyarországi népbetegségek és gyakori betegségek kockázatának csökkentését és korai felismerését teszi továbbra is lehetővé.

Irodalom

1. Kiss I, Dankovics G, Barna I, Daiki T, Kékes E. Népegészségügyi prevenció Magyarországon: azt tesszük, amit kell? Eredmények és tapasztalatok a „Magyarország Átfogó Egészségügyi Szűrőprogramja 2010–2020” (MÁESZ Program) 2010–2012. évi tevékenységéből. *Lege Artis Medicinae* 2013;23(2):107-11.
2. Kiss I, Barna I, Dankovics G, Daiki T, Kékes E, a MÁESZ Programbizottság nevében. Népegészségügyi prevenció Magyarországon II: megalapozott módszerekkel, megfelelő információval, valódi szűrési eredmények. „Magyarország Átfogó Egészségvédelmi Szűrőprogramja 2010–2020” (MÁESZ) – négyéves eredmények. *Lege Artis Medicinae* 2014;24(1-2):43-8.
3. Kiss I, Barna I, Daiki T, Dankovics G, Kékes E, a MÁESZ Szakmai Bizottsága nevében. Magyarország Átfogó Egészségvédelmi Szűrőprogramjának (MÁESZ) öt éves eredményei. *Lege Artis Medicinae* 2015;25(1-2):31-4.